

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મનોરંજન દાસ

વિરુદ્ધ

ઝારખંડ રાજ્ય

એપ્રિલ ૨૧, ૨૦૦૪

[કે. જી. બાલકૃષ્ણન અને બી. એન. શ્રીકૃષ્ણા, ન્યાયમૂર્તિઓ]

દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦:

કલમ ૪૨૦/૧૦૯-છેતરપિંડીના ગુનાને પ્રોત્સાહન આપવું-ખાતું ખોલાવવા માટે વ્યક્તિને બેંકમાં રજૂ કરનાર-વ્યક્તિએ બેંકમાં ચાલુ ખાતું ખોલવાની અને નકલી બેંક ડ્રાફ્ટ્સ રજૂ કરીને બેંકમાંથી ચોક્કસ રકમ ઉપાડવાની શરૂઆત કરી-પરિચય આપનારની કાર્યવાહી-કલમ ૪૨૦ હેઠળ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા દોષિત ઠેરવવામાં આવે છે અને સજા-અપીલ કોર્ટ દ્વારા કલમ ૪૨૦/૧૦૯ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવે છે-યોજાયેલી, ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ

અપીલ કોર્ટે કલમ ૪૨૦/૧૦૯ હેઠળ પરિચય આપનારને ગુનાનો દોષી ઠેરવવામાં ગંભીર ભૂલ કરી હતી-તેણે આ વ્યક્તિને ફક્ત બેંક ખોલવા માટે જ બેંકમાં રજૂ કરી હતી. ખાતું અને તે પોતે કોઈ છેતરપિંડી અથવા છેતરપિંડીની સ્પષ્ટતા કરતું નથી-બેંકે એવા સમયે ચેક પસાર કર્યો હતો જ્યારે નવા ખાતાધારક પાસે તેની ક્રેડિટમાં પૂરતા પૈસા ન હતા, અને તેણે આપેલા બનાવટી ડ્રાફ્ટ્સ પર કાર્યવાહી કરી હતી, જેના માટે પરિચય આપનાર જેણે તેને મહિનાઓ પહેલાં બેંકમાં રજૂ કર્યો હતો તેને છેતરપિંડીના ગુના માટે જવાબદાર ઠેરવી શકાતો નથી-પરિચય આપનાર કોઈ પણ રીતે બેંકમાં નવા ખાતાધારક દ્વારા કરવામાં આવેલી છેતરપિંડી સાથે સંબંધિત હતો તે દર્શાવવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈ નથી-સાક્ષીઓના પુરાવા પણ પરિચય આપનાર દ્વારા છેતરપિંડીના કોઈ કૃત્યમાં કોઈ સંડોવણી દર્શાવતા નથી-નીચેની અદાલતોના ચુકાદાઓ એક બાજુ અને પરિચય આપનારને કલમ ૪૨૦/૧૦૯-બેંક/બેંકિંગ-ખાતાધારક દ્વારા કરવામાં આવેલી છેતરપિંડી-પરિચય આપનારની જવાબદારી હેઠળ આરોપમાંથી મુક્ત કરવામાં આવે છે.

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિડિક્શન: ફોજદારી અપીલ નંબર ૬૫૦/૧૯૯૮.

ક્રીમીનલ રીવીઝન નં. ૨૫/૯૦માં પટણા હાઈકોર્ટના ૧૭.૧૦.૯૬ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી. .

અપીલકર્તા માટે દેબ પ્રસાદ મુખર્જી.

પ્રતિવાદી માટે કૃષ્ણાનંદ પાંડે અને ગૌતમ પ્રસાદ.

કોર્ટનો નીચેનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો:

અહીં અપીલકર્તાની સામે ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ, પ્રથમ વર્ગ, જમશેદપુર, સિંહભૂમ દ્વારા આઈ. પી. સી. ની કલમ <આઈ. ડી. ૧> ૪૭૧ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો.મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા તેને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૨૦ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે દોષી ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને તેને ત્રણ વર્ષની જેલની સજા ફટકારવામાં આવી હતી.અપીલકર્તાએ તેની દોષિતતા અને સજાને પડકારતી સેશન્સ કોર્ટ સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી.અપીલ અદાલતે અપીલકર્તાની કલમ ૪૨૦ આઈ. પી. સી. ની સજાને કલમ <આઈ. ડી. ૧> આઈ. પી. સી. હેઠળની સજામાં રૂપાંતરિત કરી હતી, જો કે સજા જાળવી રાખવામાં આવી હતી અને અપીલકર્તાએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ પુનરીક્ષણ દાખલ કર્યું હતું, જોકે તેની પુનરીક્ષણ અરજી ફગાવી દેવામાં આવી હતી, જેલની સજાને ઘટાડીને છ મહિનાનો સમયગાળો કરવામાં આવ્યો હતો.તેનાથી નારાજ થઈને, હાલની અપીલ દાખલ કરવામાં આવે છે.

અપીલકર્તા જમશેદપુરનો વેપારી હતો.૨૬-૫-૧૯૭૨ પર, એક લોકનાથ આચાર્ય જમશેદપુર ખાતે સેન્ટ્રલ બેંકમાં ચાલુ ખાતું ખોલવા માંગતા હતા.અપીલકર્તા એ જ બેંકમાં ચાલુ ખાતાના ધારક હોવાથી, લોકનાથ આચાર્યએ ઉપરોક્ત બેંકમાં પરિચય આપવા માટે અપીલકર્તાની મદદ માંગી

હતી.અપીલકર્તાએ એક ફોર્મ પર હસ્તાક્ષર કર્યા હોવાનું કહેવાય છે, જેના દ્વારા તેણે કથિત રીતે લોકનાથ આચાર્યનો બેંક સાથે પરિચય કરાવ્યો હતો.લોકનાથ આચાર્યએ તેમનું ચાલુ ખાતું ચલાવવાનું ચાલુ રાખ્યું અને ૩૦.૧૦.૧૯૭૨ પર તેમણે ત્રણ ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ રજૂ કર્યા, જેમાંથી એક રૂ. ૩૨, ૧૦૦, બીજા ક્રમે રૂ. ૭૮, ૬૦૦ અને અન્ય માટે રૂ. ૮૦, ૩૦૦.આ ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ રજૂ કર્યા પછી ઉક્ત લોકનાથ આચાર્યએ સ્વ-ચેક દ્વારા રૂ. ૨૭, ૦૦૦.બાદમાં તેમણે વધુ એક સેલ્ફ ચેક રજૂ કર્યો હતો, જેમાં તેમણે રૂ. ૧,૪૦,૦૦૦ બેંકમાંથી ઉપાડવાનું છે.ચેક પસાર કરવામાં આવ્યો હોવા છતાં, મેનેજરે ઉંદરની ગંધ અનુભવી અને ચાલુ જમા ખાતાના પ્રભારી અધિકારીને ડ્રાફ્ટ્સની ચકાસણી કરવા નિર્દેશ આપ્યો.એકાઉન્ટન્ટ પ્રભારીને કેટલીક અનિયમિતતાઓ જોવા મળી હતી અને તેમને ડ્રાફ્ટ્સની વાસ્તવિકતા પર શંકા હતી.મેનેજરે રૂ. ૧,૪૦,૦૦૦ અને આ બેંકની શ્રીનગર શાખાને તાર મોકલ્યો, જ્યાંથી આ ડ્રાફ્ટ બહાર પાડવામાં આવ્યા હતા.શ્રીનગર શાખા તરફથી જવાબ મળ્યો હતો કે આવો કોઈ ડ્રાફ્ટ ક્યારેય બહાર પાડવામાં આવ્યો નથી.મેનેજરે લોકનાથ આચાર્યની શોધ કરી અને એવું લાગે છે કે ત્યાં સુધીમાં તેઓ ગાયબ થઈ ગયા હતા.મેનેજરે પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવી હતી કે લોકનાથ આચાર્ય અને ચાલુ ખાતું શરૂ કરવા માટે બેંકમાં તેમનો પરિચય આપનાર અપીલકર્તા અને એમ. બી. ચૌધરી, એક બેંક કર્મચારી પણ છેતરપિંડી અને છેતરપિંડીના પક્ષકાર હતા અને આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે બેંકમાંથી ગેરકાયદેસર રીતે નાણાં ઉપાડવામાં આવ્યા હતા.ફરિયાદના

આધારે પોલીસે આ ત્રણ વ્યક્તિઓ સામે આઈપીસીની કલમ ૪૨૦ અને અન્ય સંબંધિત ગુનાઓ હેઠળ કેસ નોંધ્યો હતો.લોકનાથ આચાર્યની ધરપકડ થઈ શકી ન હતી અને તેઓ ફરાર અને અપીલકર્તા તરીકે રહ્યા હતા અને એમ. બી. ચૌધરીએ ફોજદારી સુનાવણીનો સામનો કર્યો હતો.

ફરિયાદી પક્ષ વતી ત્રણ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી, ફરિયાદી સાક્ષી-૧ બેંકના મેનેજર હતા, ફરિયાદી સાક્ષી-૨ સંબંધિત સમયે સેન્ટ્રલ બેંકના એકાઉન્ટન્ટ હતા અને ફરિયાદી સાક્ષી-૩ સેન્ટ્રલ બેંકના અન્ય પ્રાદેશિક મેનેજર છે.તપાસ અધિકારીની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી.સહ-આરોપી એમ. બી. ચૌધરીના કહેવા પર બચાવ પક્ષના સાક્ષીની પણ તપાસ કરવામાં આવી હતી, જેને અપીલ અદાલત દ્વારા નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.

અમે અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ અને રાજ્યના વકીલને પણ સાંભળ્યા હતા.

અપીલકર્તાના વકીલે અમારી સમક્ષ દલીલ કરી હતી કે વર્તમાન અપીલકર્તાએ કાયદા હેઠળ સજાપાત્ર કોઈ ગુનો કર્યો છે તે દર્શાવવા માટે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા કોઈ પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાએ લોકનાથ આચાર્યને બેંકમાં ચાલુ ખાતું શરૂ કરવા માટે રજૂ કર્યા હતા અને એવું દર્શાવવા માટે કોઈ પુરાવા નથી કે તેમણે કોઈ પણ સમયે કોઈ છેતરપિંડી કરવા માટે લોકનાથ આચાર્ય સાથે સાંઠગાંઠમાં કામ કર્યું હતું.એવું

પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે લોકનાથ આચાર્યના સંબંધમાં અપીલકર્તાનો બેંકમાં પરિચય રૂ.૫.૭૨ પર હતો અને રૂ. લોકનાથ આચાર્ય દ્વારા ઓક્ટોબર, ૧૯૭૨માં જ રૂ.૨૭,૦૦૦ ઉપાડવામાં આવ્યા હતા અને અપીલકર્તાનું લોકનાથ આચાર્ય સાથે કોઈ વ્યવસાયિક જોડાણ અથવા મૂંઝવણ હતી તે દર્શાવવા માટે કોઈ પુરાવા નથી.અમે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓનો અભ્યાસ કર્યો અને એવું દર્શાવવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈ નથી કે અપીલકર્તા કોઈ પણ રીતે લોકનાથ આચાર્ય દ્વારા બેંકમાં કરવામાં આવેલી છેતરપિંડી સાથે સંબંધિત હતા.ફરિયાદી પક્ષે તે ફોર્મ પણ રજૂ કર્યું ન હતું જેમાં અપીલકર્તાએ બેંકમાં ચાલુ ખાતું શરૂ કરવા માટે લોકનાથ આચાર્યને રજૂ કરવા માટે હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.ત્રણ સાક્ષીઓના પુરાવા પણ છેતરપિંડીના કોઈ પણ કૃત્યમાં અપીલકર્તા દ્વારા કોઈ સંડોવણી દર્શાવતા નથી.અપીલકર્તાએ લોકનાથ આચાર્યનો બેંકમાં પરિચય માત્ર ખાતું ખોલવા માટે કરાવ્યો હતો અને તે પોતે કોઈ છેતરપિંડી અથવા છેતરપિંડીનો ઉલ્લેખ કરતું નથી.

તે દર્શાવવા માટે કોઈ પુરાવા નથી કે વર્તમાન અપીલકર્તાએ લોકનાથ આચાર્યને ફરિયાદી બેંક સમક્ષ બનાવટી ડ્રાફ્ટ રજૂ કરવા માટે ઉશ્કેર્યા હતા.એવું કહેવું પણ સાચું નથી કે અપીલકર્તા બેંકને થયેલા નુકસાન માટે કોઈપણ રીતે જવાબદાર હતો.જ્યારે બેંકે ચેક પસાર કર્યો ત્યારે રૂ. ૨૭, ૦૦૦ એવા સમયે જ્યારે ખાતાધારક લોકનાથ આચાર્ય પાસે પૂરતા પૈસા ન હતા.તેમણે તેમના દ્વારા આપવામાં આવેલા બનાવટી ડ્રાફ્ટ્સ પર કાર્યવાહી કરી હતી, જેના માટે

અપીલકર્તા કે જેણે લગભગ છ મહિના પહેલા ખાતાધારકનો પરિચય કરાવ્યો હતો, તેને છેતરપિંડીના ગુનામાં ઉશ્કેરવાના ગુના માટે જવાબદાર ઠેરવી શકાતો નથી.

ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ અપીલીય અદાલતે અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૨૦/૧૦૯ હેઠળ ગુનાનો દોષી ઠેરવવામાં ગંભીર ભૂલ કરી હતી. અમે ટ્રાયલ કોર્ટ, સેશન્સ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટના ચુકાદાને રદ કરીએ છીએ અને અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૨૦/૧૦૯ ના આરોપમાંથી મુક્ત કરીએ છીએ. જામીન બોન્ડ ડિસ્ચાર્જ થઈ જશે. અપીલ મંજૂર કરવામ આવે છે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.